stage-level sau, mai rar, *individual-level*). Autoarea interpretează sintactic predicativele suplimentare ca provenind din propoziții reduse (*small clause*); sunt aduse în discuție: controlorul acestor propoziții reduse, ambiguitățile/citirile duble, dispunerea şi restricțiile de contiguitate. O secțiune restrânsă priveşte apoziția, care este tot un tip de predicat secundar. Ultima secțiune este rezervată unor probleme controversate care privesc adjectivul predicat detaşat (tipul *Ion,* ***obosit****, s-a oprit,* interpretat de autoare ca un predicat secundar orientat spre participant), structurile ambigue de tipul *Îmi cumpăr rochia* ***albă****,* în care adjectivul poate fi considerat atât modificator, cât şi predicat secundar, structurile de tipul *El a tăiat felia* ***subțire****,* în cazul cărora se oscilează între interpretarea adverbială şi cea ca predicat secundar.

Capitolul 6, *Adjectivul şi elipsa nominală* (p. 212–241), cuprinde o prezentare a teoriilor despre elipsa nominală şi relația cu substantivizarea, o descriere a funcțiilor discursive ale adjectivelor substantivizate, urmată de câteva aspecte morfologie, sintactice şi semantice legate de adjectivele substantivizate. De o atenție specială beneficiază elipsele lexicalizate (*aviara, prenatal, imobiliare* etc.) şi construcția *nebunul de Ion.* Concluzia acestui capitol este aceea că formarea de adjective substantivizate este foarte productivă în româna actuală.

Cartea Ralucăi Brăescu prezintă rezultatele unei cercetări atente, minuțioase, în spatele căreia se ascunde multă pasiune şi curiozitate ştiințifică, şi care, fără a fi excesiv de tehnică, reuşeşte să dea seamă de numeroase fapte de limbă româneşti legate de adjectiv. Dincolo de chestiunile de detaliu care au primit explicații şi analize în această carte, credem că lingvistica românească îi datorează Ralucăi Brăescu descrierea/rezolvarea a cel puțin două probleme majore legate de clasa adjectivului: clasificarea semantico-sintactică şi topica adjectivului în grupul nominal.

ADINA DRAGOMIRESCU
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Calea 13 Septembrie, nr. 13, Bucureşti
Facultatea de Litere, Universitatea din Bucureşti
Str. Edgar Quinet, nr. 3–5, Bucureşti

ISABELA NEDELCU, **101 greşeli gramaticale**, Bucureşti, Editura Humanitas, 2012, 189 p.

Cartea Isabelei Nedelcu, ultima apărută în colecția „Viața cuvintelor”, se înscrie în rândul lucrărilor care ilustrează preocupările curente de cultivare a limbii.

Continuarea seriei amintite cu volumul de față are la bază următorul scop: în exprimare nu contează numai conținutul mesajului formulat, ci şi modul în care este structurat acesta, reflectând coerența şi logica gândirii. Prin semnalarea greşelilor culese, autoarea are în vedere nu numai să corecteze anumite erori care apar recurent în exprimarea vorbitorilor, ci şi să explice mecanismele care conduc la producerea acestora şi să ofere strategii pentru a le evita.

Lucrarea cuprinde şase capitole, în care sunt discutate 101 categorii de greşeli de pronunțare, grafie, punctuație, morfologie şi sintaxă. Pentru ilustrarea greşelilor, autoarea foloseşte exemple preluate de pe internet sau din monitorizările personale ale unor posturi de radio şi de televiziune, precum şi din monitorizările realizate de un grup de lingvişti de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al Rosetti” în cadrul parteneriatului dintre Academia Română şi Consiliul Național al Audiovizualului privind calitatea limbii române în mediul audiovizual, desfăşurat în perioada 2007–2012.

Noțiunea de „greşeală” trebuie pusă în legătură cu existența unei norme lingvistice la care vorbitorii se raportează pentru a se exprima şi a scrie corect.

În **capitolul introductiv** (p. 19–25) autoarea explică legătura dintre normă şi uz, făcând referire şi la conceptul de „dinamică” a limbii şi a normei – raportul dintre faza actuală a dezvoltării limbii / normei şi etapele anterioare.

Limba este supusă schimbărilor, evoluează, unele domenii (de pildă, lexicul) fiind mai puțin stabile decât altele (morfologia). Astfel, în analiza faptelor lingvistice trebuie să ținem cont şi de dinamica uzului. Totodată, şi norma lingvistică admite anumite tipuri de schimbări, evoluția ei fiind consemnată în dicționare (a se vedea DOOM[1] şi DOOM[2] şi modificările dintre

BDD-R162 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 05:54:13 UTC)

cele două ediții) și în lucrări specifice. Ca urmare a uzului, anumite construcții sau forme considerate abateri într-o anumită fază de evoluție a limbii s-au impus la un moment dat și au fost acceptate ca literare de norma lingvistică ulterioară.

Așa cum arată autoarea, greșelile de limbă se produc din mai multe cauze și trebuie ierarhizate atât în funcție de gravitatea lor, cât și de contextul în care s-au produs. Pe lângă necunoașterea cerințelor limbii literare, mai sunt și alte cauze care dau naștere greșelilor de limbă, ca, spre exemplu, influența puternică a limbilor străine, pe care unii vorbitori o interpretează greșit și, uneori, o aplică nemotivat la cuvintele limbii române.

Capitolul al doilea este rezervat greșelilor de pronunțare (p. 26–36). Tipurile de greșeli comentate privesc: pronunțarea diftongată a lui *e* în neologisme ca *euro, educație, idee, alee, poezie* sau nediftongată, în cuvintele românești vechi – formele pronumelui personal *el, ea, ei* și formele de prezent sau de imperfect ale verbului *a fi*, pronumele demonstrative *aceea, aceeași*; rostirea greșită a literei *x* – [ks], în cuvinte ca *examen* [eksamen], *exemplu* [eksemplu], *existe* [eksiste], în loc de [egzamen], [egzemplu], [egziste]; pronunțiile muntenești *cenușe, gogoașe, păpușe, vraje*, în loc de *cenușă, gogoașă, păpușă, vrajă*; diferite accentuări greșite, precum *buteli**i**, s**i**mbol, Dobr**o**gea* etc.

În **capitolul al treilea** se discută greșelile de scriere (p. 37–59). Așa cum remarcă autoarea, majoritatea greșelilor care se încadrează aici sunt „dezonorante", trădând, de fapt, lipsa instrucției lingvistice elementare.

Una dintre cele mai grave greșeli se face în scrierea cu *-i, -ii, -iii* („vizita a doi *membrii*", în loc de „vizita a doi *membri*", „banii *noștrii*", în loc de „banii *noștri*"). Exemplele semnalate de Isabela Nedelcu sunt însoțite de câteva reguli care stabilesc când se scrie cu *-i* și când se scrie cu *-ii*.

Greșeli apar și în scrierea cu *â* sau *î*. Ezitările care se produc în această privință se explică și prin schimbarea repetată a normei ortografice, schimbare care a produs confuzie în rândul utilizatorilor limbii române. Norma ortografică actuală, stabilită în urma Hotărârii Academiei Române din 1993, indică scrierea cu *â* în interiorul cuvintelor (*pâine*, *când*, p. 47) și scrierea cu *î* la inițială de cuvânt (*început, înspre*), la final de cuvânt (*coborî, urî*), precum și în interiorul cuvintelor compuse (*bineînțeles, nemaiîntâlnit*) sau al derivatelor cu prefixe de la cuvinte care încep cu *î* (*preîntâmpina, reîncepe*).

O altă greșeală recurentă este folosirea incorectă a cratimei: aceasta derivă din confuzia care se face între două secvențe care se pronunță la fel, dar se scriu diferit (de exemplu *sau* vs *s-au*) sau între o formă verbală „independentă" și gruparea alcătuită din verb și pronume clitic (*spuneți*, forma de indicativ / imperativ plural a verbului *a spune* vs „*spune-ți* (părerea)", forma de imperativ singular a verbului *a spune*, urmată de clitic în dativ).

Greșeala apare și la cuvintele compuse, care, în funcție de gradul de coeziune semantică, se scriu cu sau fără cratimă (de exemplu, compusele cu adjectivul *prim* se scriu cu cratimă – *prim-ministru*, *prim-plan, prim-procuror,* asemenea și cele care care conțin substantivul *șef – redactor-șef*, nu *redactor șef*), dar și la cuvintele recent împrumutate, atunci când li se atașează desinența de plural sau articolul hotărât. Pentru evitarea greșelilor din această categorie, trebuie consultat DOOM^2-ul, în care se indică atașarea directă, fără cratimă, a articolului sau a desinențelor de plural în cazurile în care litera finală a cuvintelor împrumutate face parte din alfabetul limbii române și se pronunță cum se scrie (*job, job**ul**, job**uri**, board, board**ul**, board**uri***, p. 52) și separarea acestora prin cratimă în cazul împrumuturilor a căror finală se pronunță altfel decât se scrie (*show, show-**ul**, show-**uri***).

Ultima categorie de greșeli discutată în acest capitol este cea a cuvintelor omofone care se scriu diferit – sudat sau separat –, în funcție de rolul lor gramatical în propoziție. Confuzii apar, de exemplu, la scrierea numeralului adverbial *o dată*, folosit greșit în contextul „încă *odată*" (p. 53), sau a adverbului omofon *odată* din secvența „*o dată* plecată din România", la gruparea prepozițională *din afară*, scrisă greșit în contextul „rudele *dinafara* orașului" (p. 57), și la adverbul omofon *dinafară*, din locuțiunea *pe dinafară* – „au rămas *pe din afară*" (p. 57) etc.

În **capitolul al patrulea** se au în vedere câteva greșeli de punctuație (p. 59–70). În română există reguli bine stabilite cu privire la folosirea semnelor de punctuație; acestea sunt guvernate, în mare măsură, de rolul gramatical al cuvintelor din enunț.

BDD-R162 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 05:54:13 UTC)

Un substantiv în vocativ sau o interjecție adresativă plasate la începutul sau la finalul unui enunț trebuie întotdeauna separate printr-o virgulă de restul enunțului, iar, dacă sunt în interiorul frazei, vor fi încadrate de virgule de o parte şi de alta. Astfel, în exemplul „Unde mergeți doamnă?" (p. 60), trebuia folosită virgula înaintea substantivului *doamnă*, iar interjecția adresativă *măi* trebuia încadrată de virgule în contextul: „Vorbeşte *măi*, nu te lăsa!" (p. 60). Virgula este obligatorie şi înaintea conjuncțiilor cu valoare adversativă *dar, însă, ci*, dar nu este admisă între subiect (indiferent de realizarea acestuia, prin grup nominal sau printr-o propoziție relativă) şi predicat decât în situații excepționale (contexte emfatice precum „Ce-o fi**,** o fi", „*Că* a fost vina lor**,** se ştia"). sau între verb şi complementul direct postpus.

Există anumite reguli de folosire a virgulei şi în cazul propozițiilor subordonate circumstanțiale. Subordonata concesivă se separă mereu prin virgulă de regentă, indiferent de poziția ei în frază, în timp ce cauzalele pot fi sau nu despărțite prin virgulă de regentă (a se vedea exemplele „Nu plâng[**,**] pentru că mi-e frică" vs „Nu plâng pentru că mi-e frică, ci pentru că sunt bucuroasă", p.59).

Capitolul al cincilea este cel mai amplu. Autoarea discută aici mai multe tipuri de greşeli din domeniul morfologiei (p. 71–137), grupându-le după clase lexico-gramaticale.

Dintre greşelile comentate în secțiunea referitoare la substantiv, menționăm: desinențele greşite de plural (spre exemplu, concurența desinențelor *-e* şi *-uri* la substantivele neutre conduce la ezitări în formarea pluralului – conform DOOM[2]-ului nu sunt corecte formele *aragazuri*, *azile, chibrite, hotele*, ci *aragaze, aziluri, chibrituri, hoteluri*); desinențele greşite de genitiv singular – concurența între *-e* şi *-i* la substantivele feminine conduce la forme eronate precum *grădinei, săptămânei, pieții*, folosite în locul celor corecte – *grădinii, săptămânii, pieței*. Acelaşi tip de greşeală se produce şi în cazul adjectivelor: adjectivul *drag* are la feminin plural desinența *-i* (deci are la plural forma unică *dragi*), adjectivul *ultim* are la feminin plural desinența *-e* (*ultime*), astfel, forma articulată este *ultimele*, nu *ultimile*, cum se aude frecvent în limba actuală, desinența de feminin plural a adjectivului *intrinsec* este *-e*, deci, în exemplul „calități *intrinseci*" (p. 91), acesta a fost utilizat incorect.

Dintre contextele care privesc utilizarea verbelor, amintim: folosirea incorectă a formelor de prezent tare (fără sufix) slab (cu sufix) la verbele de conjugarea I şi a IV-a – *copii*, în loc de *copi**ez***, *bănui*, în loc de *bănui**esc***, *stărui**esc**,* în loc de *stărui* etc., conjunctivul *să aibe*, în loc de *să aibă*, formele de persoana a III-a plural *preced, se succed* ale verbelor de conjugarea I *a preceda* şi *a se succeda*, utilizate greşit în locul celor cu desinența *-ă – precedă, se succedă*, formele de perfect simplu, persoana a III-a singular, ale verbelor de conjugarea a IV-a, scrise cu *-ii – (el) veni**i**, (el) citi**i**,* în loc de *(el) veni, citi,* formele de imperfect *vroiam*, *vroiai, vroia,* cu *-r-* în radical, în loc de *voiam, voiai, voia*, formele verbului *a fi* din contexte precum „Ce-*s* cu banii ăştia?, (ei) *erau* să-şi piardă viața" (p. 112), utilizate greşit la plural, în loc de singular (dată fiind valoarea contextuală de verb impersonal) etc.

Frecventă în limba actuală este şi utilizarea greşită a formelor *maxim* şi *minim* cu valoare adverbială: „Consumați *minim* doi litri de lichide", „*maxim* două ore (p. 114). *Maxim* şi *minim* sunt adjective, pentru valoarea adverbială există în limbă formele *maximum* şi *minimum*, care trebuiau folosite în exemplele de mai sus.

Greşeli se produc şi în domeniul prepozițional, prin înlocuirea unei prepoziții cu alta. În contexte precum „şi-a amintit *despre* situațiile de urgență" (p. 117), „a-i plăcea *despre*" (p. 122), prepoziția *de*, cerută de verbele *a-şi aminti / a-i plăcea*, a fost substituită cu prepoziția *despre,* probabil după modelul verbului *a vorbi*, care poate selecta ambele prepoziții – „a vorbi *de / despre*". Frecventă în limba actuală este şi utilizarea extinsă a prepoziției *pe* în contexte improprii: cu sens locativ, în locul prepoziției *la*, în structura „a rămâne *pe* telefon", cu sens relațional, într-un context ca „specialist *pe* nutriție" (p. 117) etc.

Acelaşi tip de greşeală apare şi în cazul conjuncțiilor: *ca să* este utilizat în locul lui *să* pentru a lega completiva directă de regentă – „Am vrut *ca să* fim obiectivi", conjuncția disjunctivă *ori* este confundată cu conjuncția adversativă *or* şi invers: „Adevărul nu poate fi apărat decât cu adevăr. *Ori* voi nu îl dețineți" (p. 133).

BDD-R162 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 05:54:13 UTC)

Ultimul capitol, al şaselea, este rezervat greşelilor de sintaxă (p. 138–166). Sunt menţionate aici: dezacordurile între subiect şi predicat („Mi s-*a făcut* vrăji”, „*Se ştie* răspunsurile”, p. 140), acordul greşit al adverbelor („tineri *proaspeţi* căsătoriţi”, „angajaţi *slabi* pregătiţi”), dezacordul numeralelor („*doisprezece* mii de români”, în loc de „*douăsprezece* mii”), plasarea greşită a semiadverbelor („*mai* ne-au rămas”, „*cam* am spus”, în loc de „ne-au *mai* rămas”, „am *cam* spus”, p. 161–162) etc.

Faptele de limbă discutate de autoare sunt mult mai numeroase decât cele amintite în această prezentare. Prin organizarea foarte sistematică şi prin expunerea accesibilă, lucrarea de faţă reprezintă un instrument de studiu extrem de util, care îi poate ajuta pe vorbitori nu doar să ocolească „mecanic” anumite greşeli, ci şi să înţeleagă cauzele care stau la baza producerii lor.

IRINA NICULA
Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
Calea 13 Septembrie, nr. 13, Bucureşti

EMANUEL VASILIU, **Teorie şi analiză în lingvistică**. Ediţie îngrijită de MARINA RĂDULESCU SALA, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2012, 425 p.

Volumul de faţă redă comunităţii lingvistice o selecţie de 48 de texte publicate de Emanuel Vasiliu în perioada 1952–1997, în ţară şi în străinătate, multe dintre acestea în cărţi şi reviste greu accesibile. Articolele şi studiile sunt împărţite în cinci secţiuni: I. *Lingvistică generală,* II. *Fonetică, fonologie, dialectologie,* III. *Gramatică,* IV. *Semantică, pragmatică, stilistică,* V. *Teoria textului,* ce reflectă diversitatea preocupărilor lui Emanuel Vasiliu. În fiecare secţiune, articolele se succedă cronologic şi sunt menţionate de fiecare dată, în subsol, informaţiile despre prima publicare. Cele 5 secţiuni sunt precedate de o listă a publicaţiilor autorului. Selecţia articolelor şi acurateţea redării acestora, precum şi calda prezentare a profesorului Vasiliu reprezintă meritul editoarei.

În prima secţiune sunt incluse 10 contribuţii teoretice despre semnul lingvistic şi teoria binară a semnului, niveluri lingvistice şi structuri transformaţionale, gramaticile generative, direcţii noi de cercetare în lingvistică, impactul semanticii asupra sintaxei, relaţia dintre teorie şi interpretarea teoriei în gramatica transformaţională, statutul ontologic al părţilor de vorbire, relaţia dintre denumire, semn şi obiect. Cea de-a doua secţiune conţine 11 articole despre probleme de fonetică şi fonologie (alternanţe fonologice, opoziţia dintre consoane dure şi consoane „înmuiate”, grupuri consonantice la jonctura morfemelor sufixale, sistemul vocalic al limbii române, fonemul, statutul africatelor româneşti, fonologia transformaţională, depalatalizare), adesea ilustrate cu fapte dialectale. În secţiunea a treia sunt grupate articole care discută probleme de gramatică (şi relaţia gramatică–semantică): funcţiile articolului, gramatica articolului hotărât, flexiunea nominală, categoria genului, sistemul cazual, semnificaţia pluralului, relaţia negaţie–modalizare, timp şi aspect, raportul ortografie–ortoepie, definiţiile substantivului şi ale adjectivului. A patra secţiune cuprinde 15 studii despre propoziţii analitice, paradoxuri şi tipuri logice, semantica paradigmatică, modalitate, categoria timpului, conceptul *analicitate* şi restricţiile selecţionale, probleme ale cercetării în semantică, adevărul analitic şi definiţia lexicografică, interpretarea pragmatică a sistemelor deontice, natura conceptuală a sensului, definiţia sensului vs definiţia obiectului, distincţia *langue–parole* şi relaţia cu pragmatica. Ultima secţiune include numai două articole în care se discută intertextualitatea şi conceptul *acceptabilitate*.

ELENA DĂNILĂ, **Probleme de gramatică a limbii române,** Bucureşti, Editura Academiei Române, 2011, 225 p.

Cartea Elenei Dănilă are ca obiect de cercetare „aspecte problematice din gramatica limbii române” (p. 9) moderne şi vechi, unele discutate în literatura de specialitate, pentru care se caută soluţii noi, altele nesemnalate anterior, prezentate disparat; cartea se prezintă mai

BDD-R162 © 2013 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-01 05:54:13 UTC)